

Mennesker af Veien med Ild og Sværd. I Sammenligning med saadanne Ugjerninger tager det sig næsten ud som en ringe Voldsdaad, at han holder 61 Europæere, deriblandt Kvinder og Børn, i et haardt Fangenskab; dog er det herved, at den retfærdige Straf omsider synes at skulle ramme Tyrannen.

Det kongelige Theater.

Alfred de Musset: „En Caprice“.

Er der nogen paa Bordom beroende Paaftand, som Franskmændene i den nyeste Tid have ladet falde, da er det den, at de skulde være et Folk, der er særligt anlagt til Frembringelse af Poesi. Det forstaaer sig, de have kun en meget kort Tid i Aarhundredets Begyndelse kunnet lade sig imponere af Lydsfærnes Stormløb mod deres gamle Literatur, og de have snart viist den fremmede, hyppigt plumpe og saa godt som aldrig fuldt forstaaende Kritik tilbage indenfor dens rette Grænse: men de have underkastet deres Digtere en streng Revision og de ere, ved at studere deres egne og andre Nationers Giendommeligheder som Folk, bleve førte til at opgive deres Fordringer paa at vinde Krands og Palme som Digtere i dette Ord's egentligste og strengeste Forstand. Kun enkelte af Poesiens Retninger have de forbeholdt sig. Heri ligger, at hvad de efter Sigtelse og Prøvelse have godkjendt, har sandt og blivende poetisk Værd. Det er en bekendt Sag, at Alfred de Musset er den mest yndede og den mest dyrkede, ligesom han i levende Live var den mest forfælede af alle Frankrigs yngre Poeter. Man behøver blot at gaae igennem en Gade i Paris for at overbevise sig derom; intet Digternavn forekommer hyppigere end hans paa Boghandlerhylderne, af ingen nyere Digter foranstaltet saa mange Udgaver, og om ingen er Dømmen nutildbogs paa eengang saa mangestemlig og saa eenstemmig: Gamle og Unge, Discanter og Bøsser synge hans Lovsang i sluttet Chor.

Det vilde ikke være nogen karakteristisk Betegnelse at sige om ham, at enhver medicinsk eller juridisk Student i Frankrig kan ham udenad; thi de franske Studenter kunne Meget udenad, der ikke altid er saa saare poetisk; men det er af Betydning, at det endnu bestandigt er Mode blandt dem at falde Alfred de Musset den Første. Det vilde heller ikke være meget betegnende, om jeg sagde om ham, at det er enhver velopdragen ung fransk Pige forbudt at læse ham og see ham paa Theatret; thi i Frankrig er Alt en velopdragen ung Dame forbudt, Alt undtagen et Udvalg af Literaturen fra det „store“ Aarhundrede, Opbyggelseskrifter, engelske Gouvernateromaner og Modetidender for unge Damer med indstrøede moraliske Smaaforestillinger. Naar den unge Pige kjæder sig ved Læsning, kan hun jo til Afvejling kjæde sig med at spille Forte-piano. Men det veed enhver ung Pige, at blandt Digterne er Musset den Første (le pire). Hun har ikke alene ikke læst ham; men hun veed, hvis man spørger, ikke, at han er til, og en Udlænding kan ikke begaae en større Bifid end at rette et Spørgsmaal til hende om ham. Som sagt, Musset indtager en Plads for sig selv. Til den Tilrækning, hans lyriske Digte udøve, kom i en senere Tid den Lykke, hans Smaaafstykker gjorde paa Théâtre français, og til Kjærligheden til hans Poesi overhovedet kom Interessen for Digteren som Menneske, Forettelsen i hans Personlighed, Medfølelsen med hans ulukkelige Liv og tidlige Død. Hans „Confessions d'un enfant du siècle“, der er skrevet ud af Hjertet paa den Generation, han tilhørte, blev læst med Begjærlighed og uindstrænket Sympathi. Det er en endnu ung Mand paa eengang frastødende og hjertegribende Klage over i affindige Udsøvelser at have tilfald Sundhed, Frihed, Haab og Eonen til, uforstyrret af hæsle Grindringer, at elske og modtage en Kvinde's Elskov. Denne Bog overvurderes af Franskmændene i den Grad, at f. Ex. „Revue des deux mondes“ for nogle Aar siden havde en Artikel, i hvilken den Livs-philosophi, som den indeholder, fattes himmelhøit over al den, der kan findes i Pascals Skrifter. Det klareste og interessanteste Indblik i Mussets Privatliv fik man dog gjen-nem hans meget omtalte, altfor meget omtalte Forhold til George Sand, dette Forhold, der blev Vendepunktet i hele hans Liv, og som nogle Aar efter hans Død blev prisgivet Offentligheden, da George Sand (for en halv Snees Aar siden) udgav sin Roman „Elle et lui“, hvori hun, langt fra at tilstaae nogen Utrofast, fastsæde al Skyld for Bruddet med Musset over paa sin Elsker. I Bogen „Lui et elle“ forsvarede Paul de Musset ved Brug af alle Midler, ved Offentliggørelse af nogle Breve fra George Sand, der bære alt Præg af at være ægte, den Udsøvelse med en Broders Varme og en Vens Lidenskab. Trods det Galanteri, for hvilket de Franske med større eller mindre Ret have Kj, og uanset Beundringen for den berømte Forfatterinde, faldt Stammen for Alt, hvad der i denne eiendommelige Disput gennem Romaner var Indiscretion og Scandale, over paa den kvindelige Part i Sagen og med Sammen Publicums Spot og Uvillie mod den Kvinde, hvis Troloshed havde forbitret og forgiftet dets Yndlings Liv; om den Udsøvelses Navn derimod

støffedes Sympathierne med nyfødt Styrke og større Varme end nogenfinde før.

Saa elsket er i Frankrig den Digter, hvis mest afrundede dramatiske Arbejde det kongelige Theater for Tiden har i sit Repertoire. I ingen af Mussets Comœdier eller Proverbes er den ydre og indre Form saa fuldkommen, og Navnet „Un caprice“ er ogsaa iblandt de Navne paa hans Værker, der ere indhugne paa hans Vigtigste paa Père-Lachaise. Det hører oienlystigt ikke til hans Ungdomsarbejder. I sine første Digte er han overstadigt letfærdig af Overgivenhed og Trods; i de forovne Sange fra Spanien og Italien, i „Mardoche“ og i „Namouna“ — der udkom netop samme Aar som dets danske Sideslykke, Paludan-Müllers „Landsforinden“ — sætter han Ansændigheden tildors, kaster Moralens ned ad Trapperne og slaar Gjøffen løs med en Uforstammenhed uden Mage. Siden, da hans Hjertesorg har givet ham Udvor, paa den Tid, da han frembringer sine mest opsigende og mest forovnelede Digte, sætter han sig endnu med uindstrænket Ligegyldighed ud over Høgtæbet som Institution i Skuespillerne „Le chandelier“ og „Les caprices de Marianne“, og i „Confessions d'un enfant du siècle“ hylder han den ægte galliske Synsmaade, den, som blandt Andre George Sand har forfægtet, at Elskoven helliger enhver Forbindelse, at den alene vier og retfærdiggjør enhver. Han forbauser her en nordisk Læser derved, at de Elskende, selv hvor Intetsomhelst er til Hinder for deres Forening, end ikke et Dieblit falde paa at legitimere deres Samliv ved et Høgtæbet, og han nedlægger her sin Grundopfattelse af Elskov i disse Ord, som findes efteds i Bogen: „Hver Gang jeg har elsket en Kvinde, har jeg sagt hende det med fuldkommen Oprigtighed, og hver Gang jeg har ophørt at elske en Kvinde, har jeg sagt hende det med samme Uforbeholdenhed, da jeg altid har meent, at Eligt ikke afhænger af vor Villie, og at den eneste Brode her er Løgn og Bedrag.“ — Men ved Siden heraf har han som Eldre skrevet Digte, hvori han tager Moralens Parti og med Forfærlighed forherliger den Trofast hos Kvinden, som han troede paa uden selv at have fundet den. Han dramatiserer det samme Sagn om tvindelig Trofasthed, som Ploug har behandlet i „Fru Kerjean“; han viser i det skønne Drama „Carmosine“ hvorledes den stærkeste og bedste Elskov, som udvortes Bilkær adfille fra dens Gjenstand, kan helbredes ved heimodig Godhed og Omhed; han ender sin yndige lille Piece „En Dør skal være aaben eller lukket“ med at erklære sine Elskende for rette Høgtæfolk at være, og han bøier i „En Caprice“ det ustadige erotiske Lune ind under Høgtæbet's Lugt. Dette Stykke har en moralisk Idee. Men medens mange Digtere fremstille og opfatte Elskoven som noget saa fast og solidt, at der kan tages paa den, og den kan henlægges næsten som en Kampesten, er den for Musset, selv naar han er sædeligt, bestandig kun Livets fineste og allerstærkeste, men derfor ogsaa flygtigste Esstent.

Da jeg i næstforrige Uge gik hen for at see „En Caprice“, tænkte jeg ved mig selv: hvad mon Musset vilde sige om denne Opsøvelse, hvis han nu paa engang kunde staae op af Graven, gaae ind i Theatret, benytte sig af den Kundskab til Dansten, som han har erhvervet sig i sit Paradis, sætte sig ned og see sit eget Stykke? — Da jeg gik hjem, anstillede jeg den Reflexion, at, hvis Musset fik Orlov til en Spadseretur paa Jorden, var Kjøbenhavn neppe det Sted, han vilde søge; fremdeles, at hvis det ikke var hans Agt at gjøre et Slags frivillig Poenitentse, vilde han neppe see sin „Caprice“ paa det kongelige Theater, og endelig, at dersom han gik derind, vilde han sikkert ikke have oppebiet Stykkets Slutning, før han tyede tilbage til sit Elysium. Thi vistnok er det godt at være i det kongelige Theater, men bedre er dog altid bedre. Det er da vansteligst at sige, hvad Musset vilde sagt; sandt at sige troer jeg, at han vilde have iagttaget en betydningsfuld Tausshed og maastee som god Franskmænd have undskyldt sig med, at han dog forstod mindre af det Danske end han havde tænkt.

Den Oversættelse, i hvilken Stykket opføres, ligner Originalen som et taaleligt Steentryk et fint og yndigt Maleri. Den har en Dyd, den er skrevet paa rent Dansk, den har ikke beholdt nogen fransk eller halvfransk Vending, den er forfattet af en Mand, der ikke er bange for at slette ud, hvad han finder overflødig eller uforstaaeligt for danske Tilskuere, den er udført med Routine og den mangler paa enkelte Punkter ikke Omhu; men hvad forslaar vel det overfor saa fint et Arbejde! Der er Digterværker, man bedst omplanter ligesom Brændenælden ved at gribe rask og drifstigt om dem, og der er andre, som udfordre Kjærlighed og sin, næsten tvindelig Omhed af den Haand, der vil plante dem om. „En Caprice“ hører ikke til den første Klasse. Stykket udmærker sig blandt Andet ved en heelt igennem vel vedligeholdt aristokratisk Tone, der adler Stoffet omtrent paa samme Maas som en versificeret Form vilde gjøre det. Lad være, at den Sands for det rene, med ædel Rolighed afmaalte Udtryk, og for den i sin Art fuldenst ædelbaarne Stil, som udmærker Ludvig XIV's Tidsalder, ikke mere findes hos en Aristokrat som Musset, en Aristokrat efter Revolutionen og midt i Demokratiet, en Aristokrat, der som Digter ligger i drifstigt Krig med alle nebarvede Regler; lad være, at hans Replik

er baade hjæ og djærv, saa er det dog afgjort, at der i hans Dialog er en Sprogets Adel og Ynde, som ikke findes i nogen anden fransk Digters fra den nye Tid. Selv om hans Elegance var hans navnkundige, revolutionaire Elskerinde for fornem, saa kan dog hverken Hr. Professor H. P. Holst eller Theatret antages paa Grund af demokratistiske Sympathier at have Noget imod den. Hvorfor er der da gjort saa Lidt for at bevare den i Oversættelsen, og hvorfor er Udtalen paa Theatret saa dagligdags og Hjødesløs?

At Mathildes sentimentale Monolog er forkortet, at Oversættelsen bortskærer et Par hele Sider, der indeholde Chavignys for et dansk Publicum maastee vel frivole Erklæring til Fru de Léry, er ikke ligefremt at dable; kun vil jeg bemærke, at Sagen ikke er det Instrument, hvormed man omformer virkelige Digterværker efter de forskellige Nationers Fordringer. Man kan ikke i saa lille et Stykke udflette nogle Pagina uden at ombigte eller tildigte, hvilken Umage man har sparet sig. Men man nu har ikke nøides med de største Ændringer. Da man nu engang havde skarpe Redskaber ved Haanden, har man ikke kunnet modstaae Fristelsen til at bruge dem. Og saa har man da klippet bort her een, hist to eller tre Replikker, tilsyneladende ubetydelige, men talende Træk. Hvor Sagen var for grov, har man anvendt Tangen og knebet og plukket af Replikken her een Sætning, hist et Par, uden Plan eller Hensigt, og uden at opnaae Andet end at rane Stykket snart en Wittighed og snart en Pinhed. Jeg har en Snees Exempler paa rede Haand. Skuespillerne træde i lige Tilfælde i Oversætterens Spor. Underledes er det idetmindste vansteligst at forklare, at Hr. Sultmann forleden Aften glemte det fine symboliske lille Træk, hvormed Stykket ender, at Chavigny tager Krandsen af Mathildes Hoved og rækker den tilbage til Fru de Léry. Herved viser han ved første Gensyn sin Hustru, at han kjæder hendes Hemmelighed, og viser Fru de Léry, at han vil fortælle Mathilde sin og ikke længere trænger til hendes Bistand. Det eneste Sted, hvor der i Oversættelsen er tilføjet Noget, er det, hvor Fru de Léry vender tilbage fra Ballet. Jeg kan ikke antage, at Prof. Holst har tildiget disse Replikker om Peltaværket, dertil ere de altfor meget i Stilen; men selv om de findes i en eller anden ældre Udgave, hvor kan man da troe, at Musset har slettet dem uden med velberaad Hu? Prof. Holst har været ædelmodig nok til i disse Replikker at sjenke Fru de Léry en Mand, og det er jo godt for en Dame at have en Bessigter. Men efter hvad jeg kjæder til Fru de Léry, kan jeg ikke troe Andet, end at hun alligevel, naar hun maa have en Stemme med, helst vil være fri for den Mand, hun har faaet. Hvad skal hun med en Mand, der forærer hende æthiopiisk Maarskind fra Holland, som ovenikjøbet er grimt? Naar Musset har bønørt hende og slettet hende af med Manden, hvorfor vil da Prof. Holst alene være grufom? Lad hende forblive Enke, hun vinder derved, og Stykket vinder især i den Ansændighed og Moralitet, der ligger Oversætteren saa stærkt paa Hjerte og for hvilken aandrige Replikker ere ofrede.

Det er vansteligst, naar man har seet Stykket paa Théâtre français, at undlade at anstille en Sammenligning. En saadan synes maastee overhovedet ubillig, da Resultatet muligvis ansees for forud givet: hvor skulde vi kunne hamle op med en Udsøvelse af franske Stykker paa Frankrigs første Skueplads! Men vi staae ingenlunde altid ubetinget tilbage. Ligefom Théâtre français ingen Elsker har med den Underlighed som Michael Wiehe besad, saaledes har det nu ingen comisk Skuespiller af Høfsters Rang. De Damer, som der udføre de Roller, hvilke Fru Sødring spiller herhjemme, have ingenlunde hendes Mand og Lune, og den anseete Skuespiller, der paa Théâtre français giver Hr. Sultmanns Rolle i „Kamp og Seir“, staaer hundrede Procent under ham i Pinhed og Elegance. Er der Stykker, som man er kan taale at see her, naar man først har seet dem paa det franske Theater (f. Ex. „Et Glas Vand“), saa er der andre, som „Kamp og Seir“ og tildeels „I Landsbyen“, hvis kjædelig Udsøvelse havde eller har Fortrin for den parisiske, og det vilde være en Fornærmelse mod Høfster at sammenligne hans Scapin med Coquelins. Ved „En Caprice“ falder Sammenligningen desværre paa alle Punkter ud til Skade for os. Man maatte vente, at Hr. Sultmann vilde erstatte det Ungdommelige og Hjertelige, som Hr. W. Wiehe meddeelte Chavignys Rolle, ved den utvungne Anstand, der ellers er ham egen. Men det var netop denne, som ganske fattedes. Hr. de Chavigny har Ret, han har ikke mere sin „gamle Figur“, som det hedder i Oversættelsen, eller, som Originalen mere betegnende udtrykker det, sin „Regimentsholdning“. Man feer ikke, at Greven har været Officer. En Blæserthed, som den, der er udbredt over Bressant som Chavigny, er ikke Idealet; men hellere den, end den naive Gemyllighed, hvormed Mussets fuldenst Berdensmand paa vor Scene udfolder sit sammensluttede Væsen. Hans Ironi, hans Kulde er smeltet bort; her er altfor megen Stigen og Dalen af Betoningen, altfor mange og altfor heftige Gestus; her mangler No. Et enkelt Exempel: I det Dieblit, da Chavigny troer at opdage, at det er Fru de Léry, som har sendt ham Pungen, dreier Hr. Sultmann sig heelt omkring og fører Svingen til Munden med den bekendte Haandbevægelse, hvormed meget